భార్యల్లోనే ఉంది

గోపీచంద్

తాయారమ్మ ఏడుస్తూ కూర్చుంది.

భారతనారీమణి అంతకంటే ఏం చేస్తుంది?

పూర్వకాలంలో అయితే తలకు వాసెకట్టు కట్టి, కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చేది. ఇప్పుడు గదిలో ఒకమూల కూర్చొని, కుమిలి కుమిలి ఏడుస్తోంది. మొత్తంమీద ఏదో ఒక యేడుపు. జీవితమంతా ఏడ్చి ఏడ్చి పోయేటప్పుడు ఒక బుల్లి వికారపు నవ్వు నవ్విపోతోంది. 'మహా పతివ్రతమ్మా! ఎటువంటి చావు వచ్చింది!' అని మిగిలిన అమ్మలక్కలు అంతా నోరూర్చుకుంటారు. దాని ప్రాశస్త్యాన్ని గురించి పురుషులు పుస్తకాలు రాస్తారు. కన్నీటిచుక్క ఊరే స్థలాన్నుంచి, పడే ప్రదేశంవరకూ వర్ణిస్తారు.

పడి, ఎంత సుతారంగా చింది, ఏ విధంగా ఆరిపోతోందో కూడా వర్ణిస్తారు; ఈ వాతావరణంలో పెరిగిన భారత నారీమణి కష్టాలను ఏవిధంగా ఎదుర్కొంటుంది? కష్టాలను ఎదుర్కోలేక ఏడ్చి ఏడ్చి చివరకు పతివ్రత అయి ఊరుకుంటోంది. ఈ విధంగా నడుస్తూ వుంది హిందూదేశం.

అయితే, నే నిప్పుడురాసేది తాయారమ్మని గురించి– హిందూదేశాన్ని గురించీ కాదు, పాతివ్రత్యాన్ని గురించీ కాదు.

తయారమ్మ ఏడుస్తూవుందని చెప్పాను. అందులో ఆమె తప్పేమీ లేదని యిప్పుడు చెపుతున్నాను. ఏడవక ఏం చేస్తుంది? ఒకే ఒక భర్తని నమ్మి, తన జీవితాన్ని అతనికి అర్పించివేసింది. ఇప్పుడతనికి తాను పనికిరాకుండా పోయింది. అతనికి ఏదన్నా అపకారం చేస్తేనో, తప్పుచేస్తేనో, అవమాన పరిస్తేనో అనుకోవచ్చు; అదేమీ లేదు.

ఒక సంవత్సరంనుంచీ ఆమె శరీరంలో దొందు ఏర్పడి– ఆమె ఇష్టం లేకుండానే పెరుక్కొచ్చింది. లావయితే వికారంగా వుంటానని ఆమెకి తెలుసు. అందుకని తగ్గటానికి చాలా ప్రయత్నించింది. మందులు తిన్నది. భోజనం మానేసి, పళ్ళరసంమీద బ్రతికింది. ఆ శరీరంతో వన్,టూ–వన్,టూ– వన్, టూ– అనుకుంటూ కసరత్తు చేసింది. ఏంచేసినా నాలుగు రోజులు తగ్గినట్లే వుండి, బుస్సున పొంగుకొచ్చేది. శరీరం అన్నతరవాత పెరక్కా, తరక్కా ఊరుకుంటుందా? ఇంత మాత్రానికే యింత కష్ట పెట్టాలి!

మొదట్లో తాయారమ్మ భర్త చాలా ప్రేమగా వుండేవాడు. వాళ్ళడలాగా, నీడలాగా అంటుకుని తిరుగుతూ వుండేవాడు. ఒక రోజున, "తాయారమ్మా, నీకి పేరు బావుండలేదు. మార్చేద్దాం" అన్నాడు.

"పోనిద్దురూ?"

"అలా కాదు, నామాట విను."

ఆమెకూ పేరు మార్చుకోవాలనే వుంది. ఏ పేరయితే బాగుంటుందా అని మీమాంస వచ్చింది.

"పుష్పావతి" అన్నాడు.

"ఛీ, పాడు," ఆమెకు యీ పేరు రజస్వలానంతర వివాహాన్ని జ్ఞప్తికి తెచ్చింది.

అతడు మరొక పేరు చెప్పాడు.

"రాజరాజేశ్వరి."

ఆమెకు కన్యకా పరమేశ్వరి జ్ఞాపకం వచ్చి కోమట్లు కట్టించే మేడలూ, సత్రాలూ, ధాన్యపుబస్తాలూ కళ్ళముందు కదిలినై. ఆమె ఒప్పుకోలేదు

"అయితేనువ్వే చెప్పు. నాకుతోచటం లేదు," అన్నాడు. అప్పటికి ఆమెకీ తోచలేదు. మర్నాడు చెప్పింది 'మైథిలి.' అతనికి మిథునం జ్ఞాపకం వచ్చింది.

'మిధునం దంపతులు– కర్కాటకం, ఎంద్రకాయ' అని హాస్యం చేశాడు.

ఆమెకు సిగ్గువేసి ఆ రోజునుంచీ ఆ వూసెత్తటం మానేసింది. ఒక రోజున అతడే చెప్పాడు.

'శ్యామల'– 'శ్యామ.'

ఆ రోజులకూ, తాయారమ్మ లావెక్కిన యీ రోజులకూ ఎంత భేదం? ఇప్పుడు అతను తాయారమ్మని షికారు తీసుకువెళ్ళటం మానేశాడు. వెళ్ళినా, చీకటిపడ్డ తర్వాత రెండోఆటకు తీసుకు వెళ్ళి, సరాసరి ఇంటికి జేరవేస్తున్నాడు. మరో స్త్రీ జతవుంటే, పార్కుకు తీసుకు వెళ్తాడు. చూచేవాళ్లు వాళ్ళిద్దరిలో తన భార్య యెవరో తెలుసుకోలేరని అతని ధైర్యం. ఆమెని చూడగానే వాడు లొడులుగావున్న ఎరుపు చొక్కా తగిలించుకున్న వాడిలాగా చీదరించుకుంటున్నాడు. సాయంకాలం ఆమె తల దువ్వుకొని, పూలు ముడుచుకొని సింగారించుకొని కంటబడితే ఆమె శరీరాన్ని కొలుస్తున్నట్లుగా, సిలెండర్ని చూచినట్లు చూసి వెళ్లిపోతున్నాడు.

ఇక ఆ యింట్లో తాయారమ్మ ఎలా వుంటుంది?

ఎందుకుండాలి? అందులో పతివ్రత కూడాను– "నాకులేని సుఖం లేనేలేదు, ఆయన్ని కష్టపెట్టటం ఎందుకు?" అనుకున్నది. వెంటనే పుట్టింటికి బయలు దేరింది. ఆ శరీరాన్ని అతికష్టంమీద బస్సులు నిలిచేస్థలానికి చేరవేసింది.

బస్సులు వస్తున్నాయ్. దిగేవారు దిగుతున్నారు, ఎక్కేవారు ఎక్కుతున్నారు.

ఆ జనాన్నిచూస్తే ఆమెకు దిగులు వేసింది. హఠాత్తుగా అసహ్యం వేసింది. ఈ పాడు ప్రపంచంలో ఒకరి సంగతి ఒకరికి పట్టనే పట్టదుగదా! ఎక్కడికి ప్రయాణాలు? ఎందుకి తొందర? కొంప లన్నీ మునుగుకుపోతున్నాయా? అంతలో తనకూ ఈ మానవజాతికీ యేమీ సంబంధములేదని ఆమెకు అనిపించింది. మరి ఇక ఎవ్వరితో సంబంధం? ఆ బస్సుతోనా? శరీరం కంపించింది. ఒక బస్సు ఝుమ్మున మోతచేసుకుంటూ బయలు దేరింది. ఇకామె అక్కడ నిలబడలేక పోయింది. పుట్టింటికి తన్ను మోసుకు పోయే బస్సు వచ్చేదాకా కొంచెం దూరంగా కూర్చుందాం అనుకుంది.

అక్కడికి ఇరవైగజాల దూరంలో ఒక పిల్ల కూర్చుని వుంది. మూట పక్కన పెట్టుకొని, చెట్టుని ఆనుకొని కూర్చుంది. తాయారమ్మ అక్కడికి నడిచింది. ఆ పిల్లని చూడగానే, తాయారమ్మ హృదయం కొట్టుకొంది. ఆ పిల్ల ఎంత సన్నగా వుంది? ఎంత నాజూగ్గా వుంది– అవ్వాయిచువ్వలాగా, చాకల్లే. వుండేలుబద్దలాగా వుంది. పక్కనించి చూస్తే ఆమె చెంప కోసిన హల్వాముక్క

లాగావుంది. ఆ పిల్లని చూసేకొద్దీ తాయారమ్మ శరీరం బరువెక్కింది. గుండెలు బిగబట్టినై. ముందు నెమ్మదిగా చేత్తో అనుకొని చతికిలబడింది. శరీరాన్ని అంత చక్కగా, సుస్నిగ్ధంగా, సునాయాసంగా వుండేటట్లు ఎలా పోషించుకో గలుగుతూవుందో అడిగి తెలుసుందామని బుద్ధిపుట్టింది. కాని, ఎలా అడగటం? ఏమని పిలవటం? ఏమీ తోచలేదు. కొంచెంసేపుండి ఇలా అన్నది– "ఆకులు రాలిపోతున్నాయ్."

"ఊఁ" అంటూ ఆ పిల్ల ఆమెవైపుకు తిరిగింది. తిరిగిన వళంగా ఆ పిల్ల చూపులు అలాగే గుచ్చుకుపోయినై. తాయారమ్మని ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ, చూపులు తిప్పుకోలేకపోయింది.

తాయారమ్మ అంత శరీరం వుడికిపోయింది. ఆ పిల్ల యింకా ఇటే చూస్తూ వుంది. ఏదో మాట్లాడాలి– "ఈ ఊళ్లో రాలిన ఆకులకన్నా పురుషులు ఎక్కువ వున్నారు."

ఆపిల్ల జవాబు చెప్పలేదు. అలాగే ఆశగా, జాలిగా చూస్తూంది. తన భర్త లాగే తన శరీరాన్ని కొలుస్తూవుందా? ఆమె చూపుల్ని మరల్చాలి –– "ఎండిన ఆకులు గలగల మంటాయ్"

"అవును," అన్నది పిల్ల.

"తొక్కితే అంటయ్."

"తొక్కకపోయినా అంటయ్."

ఆ పిల్లది ఎంత చక్కని గొంతు! పెదవి కదిపితే అమృతం వొలుకుతూంది. తాను మాట్లాడితే బావిలోనుంచి మాట్లాడినట్లు వుంటుంది. సళసళ కాగే నూనెలో నీటిబొట్టు పడ్డట్లు వుంటుంది. గచ్చుమీద రాతిముక్కతో గీచినట్లు వుంటుంది. ఇంత పెద్ద శరీరంలోనుంచి పెకలించుకొచ్చే ఆ కీచుగొంతు తలుచుకుంటే, ప్రాణం చివుక్కుమన్నది. ఏమన్నా కానీ అడగాలి. ఇవన్నీ ఎలా అలవరుచుకుందో అడగాలి. ఆ పిల్లవంక చూడకుండా పుల్లతో యిసుకలో గీస్తూ ప్రశ్నించింది.

"చూశారా?"

"ఏమిటి?"

"అదే!"

"ఏదీ?"

"అదే."

"బస్సా?"

"ఊఁ."

ఇక సంభాషణ సాగలేదు. రెండు బస్సులు పెద్ద మోతతో వచ్చి ఆగినయ్. ఒక బస్సు పెద్దమోతతో బయలుదేరింది. ఎందుకో చెప్పలేంగాని, ఆ బస్సు చేసిన మోతకు తాయారమ్మకు ధైర్యం వచ్చింది– "వెధవ మోత."

"ఊఁ?" ఆ పిల్ల రెప్ప వెయ్యటం లేదు.

"మోత."

"ఏదీ."

"అదే."

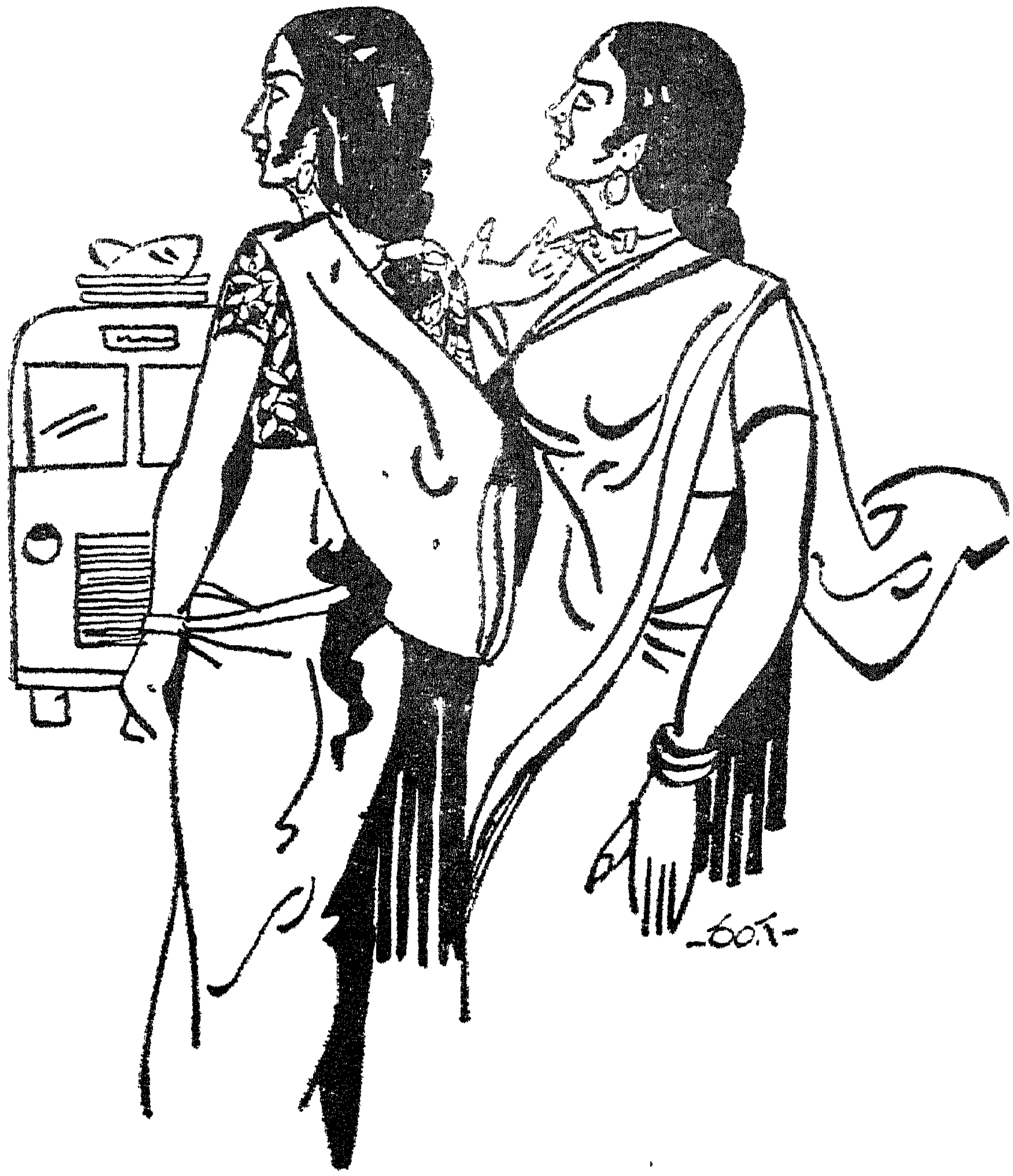

"ఓహో"

"బస్సు."

ఆ పిల్ల తాయారమ్మని గుటకలు మింగుతూ చూస్తూనేవుంది. తాయారమ్మకి తగని సిగ్గు. స్నానాలగది జ్ఞాపకం వచ్చింది. బస్సుల్లో జనం ఎక్కుతున్నారు. దిగుతున్నారు. ఈ బస్సులన్నీ జనాన్ని ఒక ప్రపంచాన్నుంచి మరొక ప్రపంచానికి జేరవేస్తున్నయ్యా? ఎక్కడా దిక్కుండా అలాగే తిరుగుతూవుంటే ఎంత బాగుంటుంది! కుంటివాళ్ళ బిడ్డ అలాగే తిరుగుతూ వుంటై. వాళ్ళకి అదే యిల్లు - అదే ప్రపంచం.

"ఏవూరు వెళ్తున్నయ్యో?"

అడిగింది తాయారమ్మ.

"ఏవీ?"

"బస్సులు."

"ఏమో!"

తాయారమ్మకు ధైర్యం యెక్కువయింది-"మీదే వూరు?"

"నాదా?"

"ఊ."

"వెళ్తున్నాను."

"ఎక్కడికో!"

"పుట్టింటికి." ఆ పిల్ల చాలా విదారంగా చెప్పింది.

సన్నగా నాజూగ్గావున్న అమ్మాయి

కూడా వుట్టింటికి ఎందుకు వెళ్ళటం? తాయారమ్మ ఆలోచించింది...

బస్సు బయలుదేరింది. ఒక ముసలమ్మ రెండు మూటల్తో తూలిపోతూ వచ్చింది. కండక్టర్లు మా బస్సు ఎక్కమంటే, మా బస్సు ఎక్కమని చెరొక రెక్కా పట్టుకుని లాగుతున్నారు. చెరొక మూటా తీసుకుని తమ కారుల్లో కూర్చున్నారు. ఆ ముసలమ్మ అటూ యిటూ చూస్తూ, వెర్రిచూపుల్తో నిలబడిపోయింది తాయారమ్మ ఆ పిల్లతో చెప్పింది—"మీరు సన్నగా వున్నారు."

"నేనా?"

"ఊ."

"సన్నగానా?"

"ఊ."

ఆ పిల్ల మాట్లాడలేదు.

"ఎలా వుండగలిగారు?"

"నా ఖర్మ."

తెర విడిపోయింది. తాయారమ్మ ఆ పిల్లని సూటిగా చూచింది.

"ఏవమ్మా!"

"నేను సన్నగావుంటం మావారికి ఇష్టంలేదు."

"ఇష్టంలేదూ?"

"ఉహూఁ"

"ఎందుకని?"

"లావుగా లేననీ!" ఆ పిల్ల కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగి, చెక్కిళ్ళ మీదుగా జారుతున్నాయి.

తాయారమ్మ శరీరం కదిలింది. నూతన చైతన్యాన్ని పొందింది. హృదయం ఆరాటపడింది. ఏమిటిది? ఏదో బాధ, తెలియని వుత్సాహం, అర్థంకాని ఆవేదన ఆమెని కలవర పరచాయి. కొందరికి సన్నగా వుండటం కూడా ఇష్టంవుండదూ? మళ్ళీ ఈ భర్తల్లో ఇన్ని జాతులా? ఏజాతి భర్తకు అనుకూలంగా ఆ భార్య తయారవ్వాలి? భార్యకు వేరే జీవితం లేదూ? భర్త జీవితంతో కలిపి అల్లుకుపోవటమేనా? ఆ పని భర్త లెందుకు చెయ్యరు? పక్కనున్న పిల్ల సంగతికూడా మరిచిపోయి తీవ్రాలోచనలో పడిపోయింది.

"నాకొక్క సంగతి చెప్పరూ," అని ఆ పిల్ల అడిగింది.-కన్నీళ్ళు వేళ్ళతో తుడుచుకొని రెప్పలు రెపరెప లాడించి ముందుకి వంగి అడిగింది.

కాని తాయారమ్మ వినిపించుకోలేదు. వినిపించుకునేస్థితిలో లేదు. ఇద్దరు భార్యాభర్తలు ఆమె ముందునించి బస్సు దగ్గిరకు వెళ్తున్నారు. భర్త వెనకవచ్చే పదార్థంతో తనకేమీ సంబంధంలేనట్లుగా నడుస్తున్నాడు. వెనకవచ్చే ఆ పదార్థం మాత్రం చంకన మూటపెట్టుకొని భర్త మీదే చూపులువుంచి, అతన్ని కలుసుకోవటానికి అడుగులు వేస్తూవుంది. ఆ పిల్ల దీనంగా అడిగింది—"చెప్పరూ, మీరింత లావు యెలా అయ్యారు?"

తాయారమ్మకి ఆ పిల్ల కనిపించటం

లేదు. ఆమె మాటలు వినిపించటంలేదు. మరొక భర్త బస్సు ఎక్కాడు. పిల్లని చంకన పెట్టుకొని భార్య యెక్కటానికి ప్రయత్నిస్తూ వుంది. పిల్ల చంకలో నించి జారిపోతూవుంది. ఆమె సిగ్గుతో చచ్చిపోతూ, ఎక్కలేక బాధపడుతూ భర్తని జాలిగా చూచింది. భర్త క్రోధంగా చూచి, గిరుక్కున తల తిప్పుకున్నాడు. పిల్ల ఏడ్చింది. కండక్టరు 'ఇదొక తగలాటం' అన్నాడు. భర్త లోలోపల ఉడికిపోతున్నాడే కాని మొహం తిప్పలేదు. ఈ పరిస్థితుల్లో ఆమె తన భార్య అని యితరులకు తెలియనివ్వటం ఇష్టంలేక ప్రాణాలు బిగపట్టుకొని కూర్చున్నాడు.

తాయారమ్మ ఆలోచించింది. ఏ భర్త అయినా ఇంతేనా? ఇన్నిరకాల భర్తల్లో తన భర్త ఒకరా? కొన్ని దృశ్యాలు సినిమాలోలాగు మెదాన మొత్తినట్లు కనిపించినై తాయారమ్మకి.

—ఒకటో దృశ్యం—

పొరుగింటి సుబ్బయ్య పిల్లలు కలగ లేదని అహర్నిశలూ భార్యను వేపుకు తిన్నాడు—"ఎందులోనన్నా పడి చావ రాదూ పీడా వొదుల్తుంది." ఆ యిల్లాలు ఒకటే యేడుపు. మర్నాడే సుబ్బయ్య మరొక భార్యను కట్టుకున్నాడు.

—రెండో దృశ్యం...

వెంకయ్య కనిపించాడు. పిల్లలు అక్కర్లేదు అనుకున్నకొద్దీ పిల్లలు కలి గారని భార్యని తరిమేశాడు. ఆమె ఆత్మహత్య చేసుకుంది. కిరసనాయిలు పోసుకొని, కాల్చుకొని మరీ చచ్చింది.

ఈ ఆలోచనల్తో తాయారమ్మశరీరం వొణికిపోయింది. అన్నిటికీ భార్యలదే బాధ్యతా? ఇలా యెందుకు జరగాలి? తప్పెవరిది? భర్తల ఆజ్ఞల్ని ప్రశ్నించ కుండా పాలించే భార్యలదేనా? నేనెందుకు లావు తగ్గాలి? నాకు మల్లే మా ఆయన యెందుకు లావు అవగూడదూ?

అకస్మాత్తుగా తన భర్త సన్నగా బుగ్గలు తోసుకుపోయి అసహ్యంగా వుంటాడని తెలుసుకుంది. ఆయన లావు అవ్వాలిసిందే. కనుక్కుంటాను—లావు అవ్వాలిసిందని అడుగుతాను.

ఆ పిల్ల అడిగింది, "చెప్పరూ? నా కాపురం నిలబెట్టరూ?"

తాయారమ్మ వినిపించుకోకుండా యింటికి బయలుదేరింది. అంత శరీరం దూదిపింజలాగుంది. ఆ బరువు యేమ యిందో గబగబా యింటికి వెళ్ళింది. ఇంట్లో ఆమె భర్త వంటగదిలో చేతులు కాల్చుకుంటున్నాడు. కత్తిపీట ఒక మూల పడివుంది. బెండకాయ ముక్కలు తరిగి ఒక పళ్లెంలో వున్నాయి. పొయ్యి మీద యేదో వుడుకుతూంది. అతడు పడే అవస్థ చూసేటప్పటికి తాయారమ్మకు జాలివేసింది. కోపం మాయమైపోయింది. అడుగుదాం అనుకున్న ప్రశ్నలన్నీ

ఆమె హృదయంలోనే ఇంకిపోయినై. అలాగే చూస్తూ నిలబడిపోయింది.

అతడు మసిగుడ్డ తెచ్చాడు. మసిగుడ్డతో పొయ్యిమీద గిన్నె దించబోయాడు. మసిగుడ్డ ఒక పక్కకు పోయింది. చెయ్యి మరో అంచు పట్టుకుంది. కాలింది. 'ఉష్' అని వేలు నోట్లో పెట్టుకున్నాడు.

తాయారమ్మ హృదయం రెపరెపలాడింది. పురుషులంతా పసివిల్లలే, ప్రవర్తించటంలో భేదంగాని అంతా అమాయకులే! అనాదినుంచీ స్త్రీ జాతిలో జీర్ణించుకుపోయిన బానిసత్వం (కవిత్వ భాషలో మాతృహృదయం) పైకి వుబికింది. కన్నీటిబొట్లు బొట బొట రాలాయి–''మీ కెందు కొచ్చిన అవస్థ చెప్పండి..."

అతడు తల పైకెత్తి చూచాడు. గడపనిండా తాయారమ్మ కనిపించింది. కోపం వచ్చింది. పౌరుషం వచ్చింది. నోట్లోనుంచి వేలు తీసి, మళ్ళీ పొయ్యి మీద గిన్నె దించబోయాడు. తాయారమ్మ చెయ్యి ఇవతలకులాగి, "చాల్లెండి. సంతోషించాం. మీరు వెళ్ళి స్నానం చెయ్యండి. స్నానమయ్యేప్పటికి వంట పూర్తిచేస్తా" అంది.

అతడు ఉరిమిచూస్తూ, "ఇందాక నుంచీ ఎక్కడ చచ్చావ్? ఏం కొంపలు పట్టుకు తిరుగుతున్నావ్!'' అన్నాడు. చెడామడా తిట్టి వేలు నోట్లో పెట్టుకున్నాడు.

అతని కోపం చూస్తే, ఆమెకు ఆనందం కలిగింది. అతని కోపం ఆమె బానిస హృదయానికి అహ్లాదాన్ని కలిగించింది. జీవితంలో ఒక్క ఘడియ నూతనాభిప్రాయలతో నలిగి, ఉలిక్కి, బాధపడ్డ ఆమె మనస్సుకి అప్పుడు శాంతి లభించింది.

"ఊఁ తరవాత," అని అతన్ని చూచి చిరునవ్వు నవ్వింది!

అతనికి అసహ్యం వేసింది. అక్కడ నుంచి చెరచెరా వెళ్ళిపోబోయాడు. ఏదో జ్ఞాపకంవచ్చి, గడపలో ఆగి తిరిగి చూశాడు. తాయారమ్మ తృప్తిగా, భూదేవిలాగా పొయ్యిదగ్గర కూర్చుని పొయ్యి వూదటానికిగాను, ముందుకు వంగటానికిగాను ప్రయత్నిస్తూవుంది.

''ఛీ! ఎంత లావుగా చతికిలబడింది" అని అతడు తనలో తాను అసహ్యించుకొని బయటకి వెళ్ళాడు.